

Дослідження «Стан морально-правового виховання молоді» (демоверсія аналітичної довідки)

На виконання наказу Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київський міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 22.01.2013 р. № 38 Центром науково-освітніх інновацій та моніторингу 27 лютого 2013 року було проведено дослідження щодо вивчення стану морально-правового виховання молоді (обізнаність школярів з нормами, правилами поведінки, правами і обов'язками, ціннісна орієнтація).

Тема дослідження

Стан морально-правового виховання молоді (обізнаність школярів з нормами, правилами поведінки, правами і обов'язками, ціннісна орієнтація).

Об'єкт дослідження – процес морально-правового виховання.

Предмет дослідження – соціально-педагогічні умови морально-правового виховання учнів 9-10-х класів ЗНЗ м. Києва.

Мета дослідження – вивчити соціально-педагогічні умови, чинники, що впливають на морально-правове виховання підлітків м. Києва.

Загальна характеристика складу учасників дослідження

У дослідженні брали участь 3406 респонденти із 104 загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) м. Києва, а саме: 104 заступники директора ЗНЗ; 208 класні керівники; 3094 учні.

Висновки за результатами дослідження

1. Організація просвітницької та освітньої діяльності з формування правосвідомості учнів та молоді, виховання позитивного ставлення до чинного законодавства.

За результатами дослідження, першими, хто інформує учнів щодо правил поведінки в громадських місцях, є найближчі люди: батьки, родичі.

Більшість учнів (91,6 %) отримали інформацію щодо своїх прав від учителя правознавства, а також із засобі масової інформації. Частина учнів (21%) самостійно оволоділа знаннями з основ правової поведінки.

Педагогічне та методичне забезпечення морально-правового виховання передбачає використання різноманітних форм, засобів і прийомів роботи з урахуванням особливостей тієї чи іншої категорії. Найбільш розповсюдженими заходами в ЗНЗ м. Києва, спрямованими на формування в учнів правових поглядів і переконань, є: класні години з морально-правової тематики, дні/тижні правових знань, зустрічі з представниками правоохоронних органів, пропаганда здорового способу життя, залучення учнів до діяльності за інтересами, психологічне тестування учнів.

Серед учнів менший відсоток, ніж серед педагогів, указали на факт проведення у навчальному закладі шкільних заходів з морально-правової тематики. Учні більш стримані, ніж педагоги, в оцінці впливу цих заходів на формування їхньої правової культури. Більшість учнів не визнає впливу шкільних заходів як визначального фактору у формуванні морально-правової свідомості. Це може свідчити, що не всі учні охоплені правовою освітою. Застережливим сигналом для педагогів і батьків є кількість учнів, що зважають на вплив друзів. Респонденти-вчителі вбачають певну небезпеку у неформальних стосунках, сформованих у компаніях однолітків.

Більшість учнів не знають про своє право на офіційне працевлаштування з 14 років. Більшість старшокласників обізнана з особливими умовами роботи неповнолітніх, однак не повною мірою з умовами працевлаштування. У 50% респондентів-школярів не сформовано життєву компетентність щодо написання автобіографії та заяви при працевлаштуванні.

2. Рівень обізнаності учнів з правових питань.

Серед опитаних 5,3% учнів взагалі не мають уявлення про вчинки, які підпадають під статтю адміністративної відповідальності. Половина опитаних учнів не знає, що саме за тяжкі злочини неповнолітній несе відповідальність з 14

років. Тільки половина учнів правильно зазначила вік, з якого настає кримінальна відповідальність; третина – адміністративна відповідальність. Все це свідчить про недостатній рівень знань учнів щодо питань адміністративної, кримінальної, цивільно-правової відповідальності.

3. Стан вихованості в учнів поваги до законів, норм суспільного життя.

Більшість педагогів дають позитивну оцінку рівню культури поведінки вихованців. Зазвичай учні готові надати допомогу тим, хто її потребує. Більшість старшокласників вважають себе ввічливими, зазначають, що з повагою ставляться до вчителів, інших працівників ЗНЗ. Однак такий показник культурної людини, як повага до оточуючих в громадських місцях, присутній тільки більше як у третини учнів. Тільки третина учнів переконані, що неможливо жити у своє задоволення, не порушуючи норм моралі. Більшість учнів знають, що старших за віком треба поважати та співчувують іншим людям, але ці знання не втілюються в конкретних вчинках. Це свідчить, що учні засвоюють норми поведінки переважно на когнітивно-пізнавальному рівні. Майже третина учнів не вважає, що порядність співвідноситься з моральністю і сумлінністю. Це свідчить про нечітке уявлення учнів щодо моральних якостей. Можна зробити висновок, що знання морально-правових норм не у всіх учнів узгоджується з їхньою поведінкою, існує «розмитість» моральних і правових понять.

Учні загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва найбільше цінують у людях чесність, почуття гумору, справедливість, товариськість, уміння вислухати співрозмовника; найменше – здатність зосередитися виключно на власних цілях, самокритичність, самовпевненість.

Сучасні підлітки загалом прагматичні у виборі життєвих пріоритетів: щасливе сімейне життя, успішна кар'єра, здоровий спосіб життя, матеріальне благополуччя. Тільки для більш як третини учнів важливим є вияв турботи про інших.

Повага до права і закону є вищим ступенем правосвідомості. Третина учнів зазначили, що їхнім одноліткам бракує поваги до чинних законів, вони нехтують ними.

4. Причини порушення учнями загальноприйнятих правил і норм поведінки.

Основними причинами, які призводять до порушення загальноприйнятих правил і норм поведінки учнями, на думку більшості респондентів (заступників директора, класних керівників, учнів), є прагнення самоствердитися, привернути до себе увагу, особистісні риси (конфліктність, нестриманість) та невихованість учнів.

Майже половина учнів указали на негативний вплив друзів, знайомих. Зважаючи на результати, основною причинною скоєння злочинів є нерозуміння учнями наслідків скоєного. Більше третини учнів указали на причину – брак правових знань. Указуючи на недостатній рівень знань з правових питань, учні виявились більш самокритичними, ніж педагоги. Серед чинників, що стримують асоціальні прояви, учні виокремили власні моральні переконання, свою обізнаність з нормами законодавства. Серед безліч умов, які дозволяють найбільш результативно формувати правову культуру, одне з найважливіших – моральне виховання. Респонденти одностайні в думці, що важливим чинником, який впливає на розвиток особистості, формує в неї моральні цінності, – це вплив родини. Не менш важливими для формування правової культури є шкільні предмети.

5. Стан забезпечення реалізації прав дітей.

Майже половина учнів вважають, що найчастіше порушуються право дітей на якісну медичну допомогу, а також право на захист від жорстокості, знущання, брутального поводження. Найчастіше, на думку педагогів, права дітей порушуються у товаристві однолітків. Натомість учні вважають, що – у громадських місцях.

Рекомендації за результатами дослідження

Дані рекомендації сформовані за результатами двох досліджень, а саме: «Створення умов для всебічного розвитку підлітків» (27 листопада, 2012р.), «Стан морально-правового виховання молоді» (27 лютого, 2013р.).

1. Організація просвітницької та освітньої діяльності з питань формування правової свідомості учнів, виховання позитивного ставлення до чинного законодавства.

1. Для органів управління освітою:

- проведення загальноміських, районних оглядів-конкурсів на кращу організацію правової освіти та виховання в загальноосвітніх навчальних закладах;
- проведення семінарів з представниками засобів масової інформації з питань організації пропаганди правових знань серед молоді;
- залучення соціальних партнерів, а саме: громадських рад, організацій до проблеми правового виховання молоді, попередження підліткової злочинності;
- підготовка та створення на офіційних сайтах РУО інтерактивної тематичної сторінки інформаційних матеріалів з проблем правового виховання школярів.

2. Для керівників ЗНЗ, педагогічних працівників:

- проведення діагностики сформованості елементів правової культури в шкільному колективі;
- урізноманітнення форм і методів правового виховання: факультативи; захист рефератів з правової тематики; соціальні проекти; екскурсії, правові бесіди; тематичні вечори; вечори запитань і відповідей; тематичні диспути, фокус-групи з питань морально-правової освіти;
- проведення рольових конкурсів серед школярів з практичної реалізації знань конституційних прав, свобод і обов'язків;

- проведення днів, тижнів, декад, місячників правових знань, олімпіад, конкурсів, вікторин на краще володіння правовими знаннями серед учнівської молоді із залученням представників правоохоронних органів, органів юстиції та судів;
- систематичне проведення зустрічі з представниками релігійних організацій з питань дотримання морально-етичних, правових форм поведінки в суспільстві;
- планування виховної роботи з метою роз'яснення, популяризації поняття «толерантність»;
- залучення спеціалістів психологічної і соціальної служб до розвитку в учнів навичок міжособистісної взаємодії, вольової регуляції поведінки, пріоритетних ціннісних орієнтирів у правовому вихованні, самоаналізу власної поведінки;
- упровадження з молодшого віку наочної агітації з питань правової культури та моральної поведінки (тематичні стенди, тематичні папки, відео та аудіо записи);
- проведення заходів, де учні можуть практично виявити турботу допомогу іншим;
- проведення роз'яснювальної роботи щодо питань трудового права, зокрема працевлаштування;
- ознайомлення вчителів української мови з результатами дослідження щодо формування в учнів уміння складати заяву й автобіографію.

II. Забезпечення реалізації прав і свобод учнівської молоді

1. Для органів управління освітою

- Створення консультативних служб, телефону довіри з організації пропаганди правових знань для учасників навчально-виховного процесу;
- забезпечення висвітлення в друкованих засобах масової інформації, теле- та радіопередачах актуальних правових питань із залученням учених, провідних фахівців-практиків у галузі права;

- Проведення соціологічних досліджень, спрямованих на виявлення потреб учнів щодо певних аспектів знань морально-правової сфери;
- 2. Для керівників ЗНЗ, педагогічних працівників.
- Організація за участю форм учнівського самоврядування заходів, спрямованих на популяризацію та ознайомлення школярів з правами та обов'язками освітнього процесу ;
- проведення дослідження позитивного і негативного досвіду правового виховання в шкільному колективі.

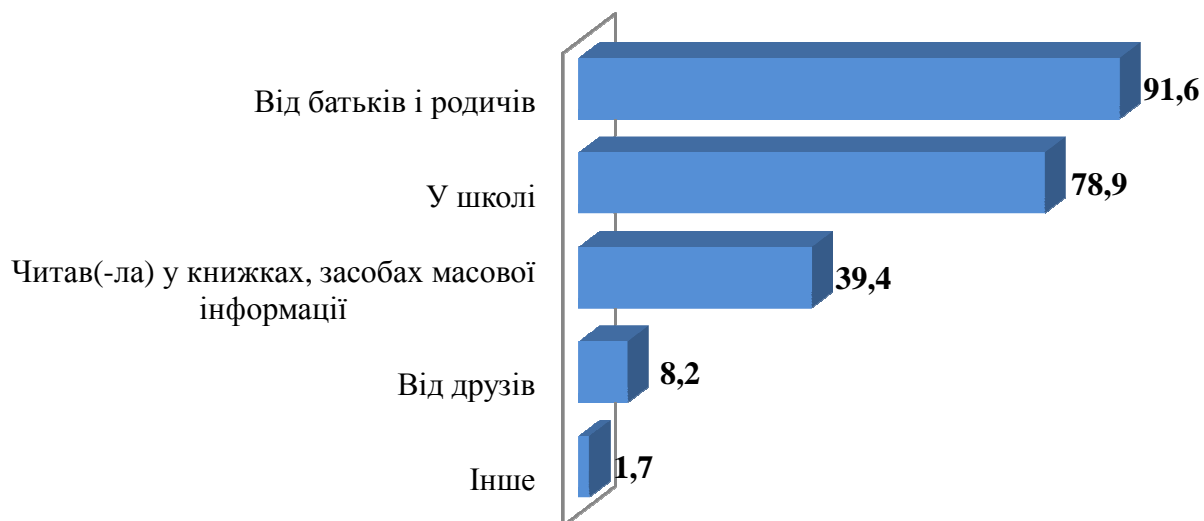
III. Підвищення рівня професіоналізму осіб, які залучені до морально-правового виховання молоді

1. Для органів управління освітою:
 - Організація семінарів, підвищення кваліфікації, проведення консультацій з правових питань для педагогів, батьків;
 - Розвиток мережі публічних центрів правової інформації.
2. Для керівників ЗНЗ, педагогічних працівників:
 - розроблення методичних рекомендацій, буклетів, інформаційних листів з актуальних правових питань для батьків;
 - проведення Тижнів правових знань для учнів і батьків учнів (сімейні тижні правових знань).

Діаграма 1. Розподіл відповідей учнів на запитання: «Від кого Ви дізнаєтеся про права дитини?», (у відсотках)

Діаграма 2. Розподіл відповідей учнів на запитання: «Де й від кого Ви дізналися про правила поведінки в громадських місцях?», (у відсотках)

Діаграма 3. Розподіл відповідей учнів на запитання: «Що, на Вашу думку, є причиною скоєння правопорушень учнями?», (у відсотках)

Діаграма 4. Розподіл відповідей респондентів на запитання: «Який, на Вашу думку, рівень морально-правової свідомості у більшості старшокласників?», (у відсотках)

